

## Motion till riksdagen 2022/23:762

av **Katarina Luhr m.fl. (MP)**

# En bostadspolitik för fler

---

## Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om blandade boendeformer i alla bostadsområden och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att nationella mått på boendesegregation ska skapas och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att göra bostadsförsörjningslagen tvingande och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över lagstiftningen kring studentbostäder och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett investeringsbidrag för byggande av klimatsmarta hyresrätter med rimliga hyror och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att PBL bör ändras så att det framgår att kommunen ska planera för mobilitet och inte bilism, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda införandet av ett grönt bosparkkonto och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett särskilt startlån till första bostadsköpet och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa statliga hyresgarantier och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda statliga lån för renovering av övergivna hus och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att boendemodellen Bostad först ska implementeras i fler av Sveriges kommuner och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om statistik om hemlöshetens utveckling och tillkännager detta för regeringen.

## Bostadsbrist och segregation

Trots ett omfattande byggande de senaste åren råder det fortfarande bostadsbrist på många håll i Sverige. Om man inte kan flytta dit man vill begränsas möjligheten att forma sitt eget liv. Det påverkar också samhällsutvecklingen negativt om människor inte kan flytta dit jobben finns eller till orter där de vill studera. Många av de som får tag på en bostad på andrahandsmarknaden har ofta en osäker boendesituation och en hög hyra.

Den segregation som blir resultatet av ett utbud av bostäder och bostadsformer som varken motsvarar efterfrågan eller är lokaliserade där de behövs är skadlig och motverkar såväl integration som arbetsmarknad. Företag och andra verksamheter, inte minst i Norrland, får inte människor att flytta till arbete eller utbildning för att det helt enkelt inte finns lämpliga boendemöjligheter. Detta gäller lika mycket i en storstadskommun som Kungälv som i en grön tillväxtkommun som Skellefteå.

Framför allt saknas det bostäder som människor med lägre inkomster har råd att bo i. Att komma in på bostadsmarknaden är idag en svåruppnåelig dröm för många unga. Det ska inte krävas rika föräldrar eller ett stort ärvt kapital för att kunna få en trygg bostadssituation. Det kan handla om unga vuxna som ska studera på annan ort, om ett par som vill separera eller om pensionärer som söker ett mer passande boende på gamla dar. En annan grupp vars behov bättre behöver tillgodoses på bostadsmarknaden består av personer med en funktionsnedsättning, vilket ställer särskilda krav på boendet.

Sverige har en väl utvecklad välfärd och till stora delar en välmående befolkning. Trots detta finns det människor som lever i utsatthet och i ett utanförskap. Det finns idag tydliga exempel på utsatta områden där arbetslösheten är stor, skolresultaten är låga och många lever på försörjningsstöd. Barn i dessa områden riskerar att växa upp till en ny generation vuxna i utanförskap.

Socialt hållbara städer och samhällen har förmågan att bryta utanförskap och minska segregationen. Det socialt hållbara samhället skapar och upprätthåller en generell och jämställd välfärd och kan genom det lösa sociala problem. Detta är en nödvändig grundbult för att skapa ett tillitsfullt samhälle som förmår att bygga ett socialt kapital och minska utanförskapet och segregationen. Ett nationellt mått på boendesegregation skulle vara ett värdefullt underlag och bör tas fram för planering och uppföljning.

Bostadsområden behöver präglas av en blandning av bostadstyper. Villaområden där de flesta bor i ett ägt boende behöver till exempel kompletteras med hyresbostäder. Det kan vara i form av både komplementbostadshus, så kallade Bolundare, eller nya flerbostadshus med hyreslägenheter. Kompletterande bebyggelse i form av ytterligare ett bostadshus på en befintlig småhustomt och möjlighet att hyra ut en del av en bostad ska främjas. I områden med flerbostadshus där de flesta hyr sin bostad ska fler få möjlighet att äga sin bostad. För oss är det viktigt att man inte mot sin vilja ska behöva flytta från det område man bor i beroende på förändrade livsförutsättningar såsom ändrad ekonomi, ändrade familjeförhållanden eller hälsoskäl. Det är därför av stor vikt att det finns en blandad bebyggelse, var man än bor.

## Bostäder för alla

Miljöpartiet har satt ett mål för bostadspolitiken som innebär att det från 2019 fram till 2025 ska tillskapas minst 60 000 nya bostäder om året. Det målet måste också innebära

bostäder som människor har råd att efterfråga – inte bara de bostäder som marknaden tjänar mest på. Samtidigt behöver vi göra bostadsförsörjningslagen tvingande så att fler kommuner lever upp till dess krav.

Lagen om allmännyttiga kommunala bostadsaktiebolag behöver vara tydlig med att kraven på marknadsmässig avkastning och affärsmässiga principer inte innebär någon begränsning av kommunens bostadsförsörjningsansvar.

Vi vill bygga bort studentbostadsbristen och möjliggöra för Akademiska hus att bygga bostäder för alla studenter samt möjliggöra för hyresvärdarna att teckna hyreskontrakt som går ut när hyresgästerna slutar att vara studenter. Idag får Akademiska hus som huvudregel endast bygga bostäder som blockuthyrs. Det leder i praktiken till att de studentlägenheter som de bygger i stort sett bara hyrs ut till internationella studenter och därmed låser en stor del av beståndet av studentbostäder.

Med dagens lagstiftning är det inte möjligt att ha ett tidsbegränsat kontrakt på exempelvis tre år, som är en vanlig studietid. Detta medför att personer som bott längre än två år i sina studentbostäder och därmed har besittningsskydd i många fall bor kvar i sina studentbostäder även efter avslutade studier. Vi vill se över hyreslagstiftningen med avseende på denna problematik.

Vi blir alla äldre och våra äldre ska också ha trygga och bra boenden. Äldreboenden ska byggas med omtanke och möjlighet till utevistelse och aktiviteter. Vi behöver bygga fler trygghetsboenden och utveckla nya kollektiva boendeformer för äldre, där även generationer kan mötas. Detta för att råda bot på ensamhet och skapa billigare bostäder för fler.

Särskilda boenden och gruppboenden är för många människor den trygga punkten i tillvaron. Det sammanhänger förstas till stor del med den personal som finns där, men också med att sådana boenden finns i tillräckligt antal, med den kvalitet och i de lägen som motsvarar de krav som ställs i LSS och socialtjänstlagen.

## Bostadsbyggande

Bostadsbyggandet har varit högt under senare år. Ändå råder det bostadsbrist på många håll i Sverige. Framför allt saknas det bostäder som människor med lägre inkomster har råd att efterfråga. Bostadsbristen drabbar inte bara den som inte kan få en bostad, utan bromsar hela samhällsutvecklingen.

Bostadsbristen minskar vi genom att bygga fler nya bostäder, öka rörligheten på bostadsmarknaden samt se till att det befintliga bostadsbeståndet utnyttjas mer effektivt. Det behöver dessutom bli enklare att hyra ut en del av sin bostad. Finansiering av nya bostäder behöver säkerställas. Miljöpartiet har införde i regering ett investeringsstöd för hyresrätter med rimliga hyror som beviljades till cirka 46 000 nya klimatsmarta hyresrätter och till ca 6 500 studentbostäder mellan 2017 och 2021. Investeringsstödet avskaffades i den budget som antogs hösten 2021 men bör enligt vår mening återinföras och utvecklas ytterligare.

Sverige behöver en fortsatt grön och ambitiös bostadspolitik som gör att det byggs fler klimatsmarta bostäder för alla i samhället. Det behövs en politik som styr mot ett kontinuerligt högt bostadsbyggande oavsett konjunkurläget i Sverige och oavsett var i landet som behovet finns. En politik för att säkerställa att bostäder och samhällen byggs

för människorna och formas så att människor, djur och natur kan mötas i goda livsmiljöer.

Vi behöver en hållbar bostadspolitik – socialt, ekonomiskt och ekologiskt. Miljöpartiet de gröna ser därför behov av ett flertal strukturella åtgärder.

Investeringsstödet bör utvecklas så att det premierar påbyggnad och ombyggnad av befintliga byggnader. Det behövs fler större lägenheter för att lösa den situation med trångboddhet som en del barnfamiljer befinner sig i och vi vill därför med investeringsstödet också stimulera ett ökat byggande av större lägenheter.

Det bör också införas ett statligt stöd för byggemenskaper. En byggemenskap är en lokal grupp som gemensamt vill planera och låta bygga ett bostadshus åt sig eller till skapa bostäder genom ombyggnad. Det kan möjliggöra ett mindre tillskott av bostäder där ingen annan aktör är beredd att bygga bostäder för egen förvaltning. Vi tycker också att kommuner ska ställa sociala krav vid markanvisningar och upphandlingar.

Samhällsplanering för bostadsbyggnation i täta stadsområden möter ofta utmaningar och bekymmer när det gäller lagkrav på tillgång till parkeringar. Parkeringsproblematiken blir också en del av kalkylen som påverkar själva byggprojektet eftersom det handlar om tillgång till markyta och kostnad. Risken är stor att miljökraven i stora byggprojekt sänks för att klara kostnader för byggnation av parkeringar. Kostnaderna för parkering ska belasta den som använder parkeringsplatsen och inte belasta hyror, boendeavgifter eller det allmänna. Staten ska inte kräva att kommuner bygger parkeringsplatser i samband med nybyggnation. PBL måste ändras så att det tydligt framgår att kommuner ska jobba med mobilitet, inte bara biltrafik.

De som idag står längst ifrån bostadsmarknaden och ett tryggt boende är de med lägre inkomster, men det vi bygger mest av idag är inte bostäder som dessa med egen kraft har möjlighet att efterfråga. Vi behöver se över och stärka finansieringsförutsättningarna även för dem som inte har en fet plånbok.

Såväl bostadspriser som hushållens skuldsättning är på historiskt höga nivåer. Miljöpartiet anser att det är viktigt att hushållens skuldsättning minskar. Miljöpartiet vill se ett gynnat bosparande, statliga lånegarantier på svaga marknader, ett höjt och moderniserat bostadsbidrag och stöd till kommuner för att bidra till en tryggare bostadsmarknad.

Miljöpartiet vill införa ett grönt bosparkonto och ett särskilt startlån till första bostadsköpet för att underlätta så att fler får möjlighet att komma in på den ägda bostadsmarknaden.

Hushåll med både betalningsförmåga och betalningsvilja kan ha svårt att få tillgång till en bostad, exempelvis på grund av de krav som hyresvärdar ställer på hyresgäster. Boverkets rapport ”Hyresvärdars krav på blivande hyresgäster” visar till exempel att ungefär vart femte bostadsbolag idag har ett inkomstkrav om tre gånger årshyran. Det kan även vara svårt att få en bostad om man tidigare haft skulder eller betalningssvårigheter. Detta kan drabba exempelvis kvinnor som utsatts för ekonomiskt våld hårt. Även barnfamiljer som vräks kan med dessa regler ha svårt att hitta en bostad.

I syfte att underlätta för enskilda inrättas en hyresgaranti som innebär att staten garanterar en hyresgästs skyldighet att betala hyran. Kommunerna har möjlighet att göra detta redan idag, men utnyttjar det sällan. Statliga hyresgarantier innebär att enskilda inte behöver vara beroende av att kommunen erbjuder hyresgaranti.

Vi vill också införa statliga egnahemslån som möjliggör nybyggnation av småhus eller renovering av övergivna hus. Det finns många platser runt om i vårt land där banken ofta säger nej till lån för att bygga eller köpa hus. Det är ofta på små orter där

befolkningen sakta försvinner. Vi vill ge stöd för att dessa orter istället ska fortsätta att leva.

## Hemlöshet

Det finns flera orsaker till att personer lever i hemlöshet, men allt fler gör det helt enkelt på grund av att det råder brist på tillgängliga bostäder med en rimlig kostnad – så kallad strukturell hemlöshet. I en rapport från Socialstyrelsen (2017) uppskattas att mellan 10 500 och 15 000 barn var hemlösa vid en given tidpunkt, antingen stadigvarande eller växelvis. Kommunerna har idag ett bostadsförsörjningsansvar som innebär att det är kommunens uppgift att planera så att det byggs tillräckligt med bostäder. Däremot innebär det inte att kommunen har något generellt ansvar för att hjälpa personer att få en bostad, förutom om det finns en social problematik med i bilden som gör att det behövs insatser från socialtjänsten.

Det finns ingen typisk hemlös person, istället är personer i hemlöshet en mycket diversifierad grupp. Skillnaderna är stora mellan olika individer, såsom bakgrund, boendesituation och skäl till att personen lever i hemlöshet. Hemlösheten beskriver inte en person utan den situation som personen befinner sig i. Den kan ha sin grund i social problematik, men allt fler människor lever också i hemlöshet på grund av den svåra situationen på bostadsmarknaden. De är drabbade av en strukturell hemlöshet och behöver inget socialt stöd.

Oavsett skäl till hemlösheten har alla människor behov av ett tryggt boende. För dem med social problematik är en trygg boendesituation dessutom ofta en förutsättning för att sociala problem ska kunna hanteras.

För att minska hemlösheten i Sverige behövs ett nationellt ansvar; det räcker inte med att olika aktörer jobbar vidare på sitt håll.

I Finland har hemlösheten minskat och det är hög tid att vi vänder blicken mot vårt grannland och drar lärdomar av deras arbete. De har tagit fram en nationell strategi som utgår från den hemlöses rättigheter och behov med den tydliga målsättningen att minska antalet hemlösa. Strategin innehåller en plan för samverkan mellan stat, kommun och lokala aktörer.

Sedan 2022 har även Sverige en ny strategi för att motverka hemlöshet. Det är av stor vikt att samverkan mellan relevanta aktörer stärks även här då hemlöshet ofta har en komplex problematik och behöver en kombination av lösningar som är individuellt anpassade. Människor som befinner sig i hemlöshet är inte en homogen grupp.

Bostad först är en boendemodell där personer som lever i hemlöshet och har en social problematik erbjuds ett ordnat boende direkt, utan några krav som individen först måste leva upp till. Därefter erbjuds även behandling och stöd utifrån individens behov. Genom att individen får landa i ett eget tryggt boende stärks dennes möjligheter att även ta tag i andra problem, som exempelvis missbruksproblematik. Det är ett feltänk att tro att samhället underlättar för människor att ta sig ur social problematik om de inte kan få en bostad innan problemen är lösta. Tvärtom kan bostaden vara en förutsättning för att individen ska ha kraft och ork att lösa övriga utmaningar i livet. Vi anser att arbetet för att fler kommuner ska arbeta enligt Bostad först-modellen ska stärkas.

För att stötta kommunerna i fråga om att klara bostadsförsörjningen kan Sverige med fördel inspireras av Finland som skapade Y-stiftelsen 1985. Y-stiftelsen äger idag

mer än 16 000 lägenheter i över 50 av landets kommuner och lägenheterna erbjuds till personer som har svårt att komma in på bostadsmarknaden. Genom att köpa spridda lägenheter och delar av hus skulle en liknande stiftelse i Sverige kunna säkra det antal lägenheter som kommunerna inte kan ta fram själva. Lägenheterna hyrs sedan ut till dem som inte kommer in på bostadsmarknaden på egen hand, antingen direkt till individerna eller genom kommuner och andra aktörer som förmedlar lägenheterna vidare.

Vi behöver se till att det byggs bostäder som fler än bara de med fet plånbok har möjlighet att efterfråga. Vi behöver en nationell strategi som samlar relevanta aktörer likt den modell som finns i Finland. Vi behöver se till att fler kommuner tar sitt bostadsförsörjningsansvar och att boendemodellen Bostad först implementeras i landets olika kommuner och utreda möjligheterna att tillskapa en nationell bostadsstiftelse.

Vi behöver också tillförlitlig statistik som tydligt visar hur situationen för hemlösa utvecklas över tid. Med den utveckling av utbredd hemlöshet som vi har idag behöver statistiken tas fram med tätare mellanrum.

*Katarina Luhr (MP)*

*Jan Riise (MP)*

*Marielle Lahti (MP)*

*Janine Alm Ericson (MP)*

*Annika Hirvonen (MP)*

*Amanda Lind (MP)*

*Nicklas Attefjord (MP)*